UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (kolmas jaosto)

12 päivänä heinäkuuta 2012*

Oikeudellinen yhteistyö yksityisoikeudellisissa asioissa — Tuomioistuimen toimivalta sekä tuomioiden tunnustaminen ja täytäntöönpano — Asetus (EY) N:o 44/2001 — Eurooppapatentin loukkausta koskeva kanne — Erityinen ja yksinomainen toimivalta — 6 artiklan 1 alakohta — Asia, jossa on useita vastaajia — 22 artiklan 4 alakohta — Patentin pätevyyden riitauttaminen — 31 artikla — Väliaikaiset toimenpiteet ja turvaamistoimet

Asiassa C-616/10,

jossa on kyse SEUT 267 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyynnöstä, jonka Rechtbank 's-Gravenhage (Alankomaat) on esittänyt 22.12.2010 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut unionin tuomioistuimeen 29.12.2010, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa

Solvay SA

vastaan

Honeywell Fluorine Products Europe BV,

Honeywell Belgium NV ja

Honeywell Europe NV,

UNIONIN TUOMIOISTUIN (kolmas jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja K. Lenaerts sekä tuomarit J. Malenovský (esittelevä tuomari), R. Silva de Lapuerta, E. Juhász ja D. Šváby,

julkisasiamies: P. Cruz Villalón,

kirjaaja: hallintovirkamies K. Sztranc-Sławiczek,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 30.11.2011 pidetyssä istunnossa esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

— Solvay SA, edustajinaan advocaat W. A. Hoyng ja advocaat F. W. E. Eijsvogels,

— Honeywell Fluorine Products Europe BV, Honeywell Belgium NV ja Honeywell Europe NV, edustajinaan advocaat R. Ebbink ja advocaat R. Hermans,

— Saksan hallitus, asiamiehinään T. Henze ja J. Kemper,

* Oikeudenkäyntikieli: hollanti.

— Kreikan hallitus, asiamiehenään S. Chala,

— Espanjan hallitus, asiamiehenään S. Centeno Huerta,

— Euroopan komissio, asiamiehinään A.-M. Rouchaud-Joët ja R. Troosters,

kuultuaan julkisasiamiehen 29.3.2012 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeuden alalla 22.12.2000 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 44/2001 (EYVL 2001, L 12, s. 1) 6 artiklan 1 alakohdan, 22 artiklan 4 alakohdan ja 31 artiklan tulkintaa.

2 Tämä pyyntö on esitetty asiassa, jossa ovat vastakkain yhtäältä Solvay SA, jonka kotipaikka on Belgiassa (jäljempänä Solvay), ja toisaalta Honeywell Fluorine Products Europe BV, jonka kotipaikka on Alankomaissa, sekä Honeywell Belgium NV ja Honeywell Europe NV, joiden kummankin kotipaikka on Belgiassa (jäljempänä yhdessä Honeywell-yhtiöt), ja joka koskee eurooppapatentin eri osien väitettyä loukkausta.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Münchenin yleissopimus

3 Eurooppapatenttien myöntämisestä tehdyllä, Münchenissä 5.10.1973 allekirjoitetulla yleissopimuksella (jäljempänä Münchenin yleissopimus) perustetaan, kuten sen 1 artiklassa todetaan, ”sopimusvaltioiden yhteinen keksinnöille myönnettäviä patentteja koskeva oikeusjärjestelmä”.

4 Myöntämistä koskevien yhteisten sääntöjen lisäksi eurooppapatenttia koskee edelleen sen sopimusvaltion kansallinen sääntely, johon se on myönnetty. Münchenin yleissopimuksen 2 artiklan 2 kappaleessa määrätään tältä osin seuraavaa:

”Eurooppapatentilla on sama vaikutus kussakin sopimusvaltiossa, johon se on myönnetty, ja sitä koskevat samat ehdot kuin asianomaisen valtion myöntämää kansallista patenttia – –”

5 Münchenin yleissopimuksen 64 artiklan 1 ja 3 kappaleessa määrätään eurooppapatentin haltijan oikeuksista seuraavaa:

”1. Eurooppapatentti antaa haltijalleen – – siitä päivästä lukien, jona sen myöntämisestä on kuulutettu, kussakin sopimusvaltiossa, johon se on myönnetty, samat oikeudet kuin kyseisessä valtiossa myönnetty kansallinen patentti olisi antanut.

– –

3. Eurooppapatentin loukkauksia käsitellään kansallisen lainsäädännön mukaisesti.”

Unionin oikeus

6 Asetuksen N:o 44/2001 johdanto-osan 11, 12, 15 ja 19 perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:

”(11)
Tuomioistuimen toimivaltaa koskevien sääntöjen ennustettavuuden on oltava hyvä, ja niiden on perustuttava periaatteeseen, jonka mukaan toimivaltainen tuomioistuin määräytyy pääsääntöisesti vastaajan kotipaikan perusteella, ja vastaajan kotipaikan tuomioistuin on aina toimivaltainen, lukuun ottamatta joitakin tarkoin rajattuja tapauksia, joissa riidan kohteen tai osapuolten sopimusvapauden vuoksi jokin muu liittymäperuste on oikeutettu. – –

(12) Asianmukaisen lainkäytön helpottamiseksi tai tuomioistuimen ja riita-asian läheisen yhteyden vuoksi tulisi olla vaihtoehtoisia toimivaltaperusteita vastaajan kotipaikan mukaan määräytyvän toimivaltaperusteen lisäksi.

– –

(15) Lainkäytön yhdenmukaisuus edellyttää, että rinnakkaiset oikeudenkäynnit saadaan mahdollisimman vähiin ja on varmistettava, ettei kahdessa jäsenvaltiossa anneta keskenään ristiriitaisia tuomioita. – –

– –

(19) Olisi varmistettava jatkuvuus [tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden täytäntöönpanosta yksityisoikeuden alalla 27.9.1968 tehdyn yleissopimuksen (EYVL 1972, L 299, s. 32; jäljempänä Brysselin yleissopimus)] ja tämän asetuksen välillä, minkä vuoksi olisi säädettävä siirtymäsäännöksiä. Saman jatkuvuuden olisi koskettava myös Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen tulkintaa Brysselin yleissopimuksesta. Myös [kyseistä tulkintaa yhteisöjen tuomioistuimessa koskevaa] vuoden 1971 pöytäkirjaa [sellaisena kuin se on tarkistettuna ja muutettuna (EYVL 1998, C 27, s. 28)] olisi edelleen sovellettava asetuksen voimaantulopäivänä jo vireillä olleisiin menettelyihin.”

7 Asetuksen 2 artiklassa säädetään seuraavaa:

”1. Kanne henkilöä vastaan, jonka kotipaikka on jäsenvaltiossa, nostetaan hänen kansalaisuudestaan riippumatta tuon jäsenvaltion tuomioistuimissa, jollei tämän asetuksen säännöksistä muuta johdu.

2. Henkilöön, joka ei ole sen jäsenvaltion kansalainen, missä hänen kotipaikkansa on, sovelletaan samoja tuomioistuimen toimivaltaa koskevia säännöksiä ja määräyksiä kuin tuon valtion omiin kansalaisiin.”

8 Asetuksen N:o 44/2001 II luvun 2 jaksoon, jonka otsikko on ”Erityinen toimivalta”, kuuluvan 6 artiklan 1 alakohdassa säädetään seuraavaa:

”Jos henkilön kotipaikka on jäsenvaltiossa, häntä vastaan voidaan nostaa kanne myös:

1) jos asiassa on useampia vastaajia, siinä tuomioistuimessa, jonka alueella jollakin vastaajista on kotipaikka, edellyttäen että kanteiden välillä on niin läheinen yhteys, että niiden käsitteleminen ja ratkaiseminen yhdessä on toivottavaa, jotta kanteiden käsitteleminen eri oikeudenkäynneissä ei johtaisi ristiriitaisiin tuomioihin.”

9 Asetuksen 22 artiklan 4 alakohdassa säädetään seuraavaa:

”Seuraavilla tuomioistuimilla on asianosaisten kotipaikasta riippumatta yksinomainen toimivalta:

– –

4) asiassa, joka koskee patentin, tavaramerkin, mallin tai muiden senkaltaisten tallettamista tai rekisteröintiä edellyttävien oikeuksien merkitsemistä rekisteriin tai oikeuksien pätevyyttä, sen jäsenvaltion tuomioistuimilla, missä tallettamista tai rekisteröintiä on pyydetty tai tallettaminen tai rekisteröinti on tapahtunut tai missä se yhteisön säädöksen tai kansainvälisen sopimuksen määräysten mukaan katsotaan tapahtuneeksi.

Jollei [Münchenin yleissopimuksen] mukaisesta Euroopan patenttiviraston toimivallasta muuta johdu, jokaisen jäsenvaltion tuomioistuimet ovat asianosaisten kotipaikasta riippumatta yksinomaisesti toimivaltaisia tutkimaan kaikki sanotun valtion osalta myönnettyjen [eurooppa]patenttien rekisteröintiä tai pätevyyttä koskevat asiat.”

10 Asetuksen 25 artiklassa säädetään seuraavaa:

”Jos jäsenvaltion tuomioistuimessa nostettu kanne koskee pääasiallisesti asiaa, jonka toisen jäsenvaltion tuomioistuin on 22 artiklan mukaan yksinomaisesti toimivaltainen tutkimaan, tuomioistuimen on omasta aloitteestaan jätettävä asia tutkimatta.”

11 Asetuksen 31 artiklassa säädetään seuraavaa:

”Jäsenvaltion lain mukaisia väliaikaisia toimenpiteitä tai turvaamistoimia voidaan pyytää sanotun valtion tuomioistuimilta myös silloin, kun toisen jäsenvaltion tuomioistuin on tämän asetuksen mukaan toimivaltainen tutkimaan pääasian.”

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymykset

12 Solvay, jolla on eurooppapatentti EP 0 858 440, nosti 6.3.2009 Rechtbank ’s-Gravenhagessa kyseisen patentin, sellaisena kuin se on voimassa Tanskassa, Irlannissa, Kreikassa, Luxemburgissa, Itävallassa, Portugalissa, Suomessa, Ruotsissa, Liechtensteinissa ja Sveitsissä, kansallisten osien loukkausta koskevan kanteen Honeywell-yhtiöitä vastaan sillä perusteella, että nämä ovat pitäneet kaupan Honeywell International Inc:n valmistamaa tuotetta HFC-245 fa, joka on sama kuin kyseisen patentin kattama tuote.

13 Solvay väittää konkreettisesti, että Honeywell Fluorine Products Europe BV ja Honeywell Europe NV ovat harjoittaneet yksinoikeuden piiriin kuuluvaa toimintaa koko Euroopassa ja että Honeywell Belgium NV on harjoittanut yksinoikeuden piiriin kuuluvaa toimintaa Pohjois- ja Keski-Euroopassa.

14 Patentinloukkauskanteensa yhteydessä Solvay myös esitti 9.12.2009 Honeywell-yhtiöitä vastaan liitännäisvaatimuksen rajat ylittävää patentinloukkauskieltoa koskevan väliaikaisen toimenpiteen määräämiseksi, kunnes pääasia on ratkaistu.

15 Honeywell-yhtiöt ovat vedonneet liitännäisvaatimusta koskevassa menettelyssä kyseisen patentin kansallisten osien mitättömyyteen mutteivät kuitenkaan ole panneet eivätkä ilmoittaneet haluavansa panna vireille menettelyä kyseisen patentin kansallisten osien julistamiseksi mitättömiksi eivätkä myöskään kiistää hollantilaisen tuomioistuimen, jonka käsiteltäväksi sekä pääasia että liitännäisvaatimus on saatettu, toimivaltaa.

16 Näin ollen Rechtbank 's-Gravenhage on päättänyt lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

"Asetuksen [N:o 44/2001] 6 artiklan 1 alakohdan osalta:

1) Jos kahta tai useampaa yhtiötä vastaan, joiden kotipaikat ovat eri jäsenvaltioissa, ajetaan jonkin näistä jäsenvaltioista tuomioistuimessa kannetta, jossa kunkin yhtiön erikseen väitetään loukanneen saman eurooppapatentin, sellaisena kuin se on voimassa jossain muussa jäsenvaltiossa, samaa kansallista osaa ryhtymällä samaa tuotetta koskeviin yksinoikeuden piiriin kuuluviin toimiin, onko siinä tapauksessa kyseessä asetuksen [N:o 44/2001] 6 artiklan 1 alakohdassa tarkoitettu vaara siitä, että kanteiden käsitteleminen eri oikeudenkäynneissä johtaisi 'ristiriitaisiin tuomioihin'?

Asetuksen [N:o 44/2001] 22 artiklan 4 alakohdan osalta:

2) Onko asetuksen [N:o 44/2001] 22 artiklan 4 alakohtaa sovellettava oikeudenkäynnissä, jolla pyritään saamaan ulkomaisen patentin perusteella väliaikainen määräys (kuten väliaikainen rajat ylittävä loukkauskielto), jos vastaaja vetoaa vaatimusta vastustaessaan siihen, että patentti, johon asiassa vedotaan, on mitätön, kun otetaan huomioon, ettei tuomioistuin ratkaise tällaisessa tapauksessa lopullisesti kysymystä siitä, onko patentti, johon asiassa vedotaan, pätevä, vaan arvioi, miten tämä kysymys ratkaistaisiin [kyseisen] asetuksen 22 artiklan 4 alakohdan mukaan toimivaltaisessa tuomioistuimessa, ja että hakemus loukkauskieltoa koskevasta väliaikaisesta toimenpiteestä on hylättävä, jos tuomioistuin katsoo, että asiassa on olemassa perusteltu ja huomattava mahdollisuus, että patentti, johon asiassa vedotaan, julistetaan toimivaltaisessa tuomioistuimessa mitättömäksi?

3) Liittyykö asetuksen [N:o 44/2001] 22 artiklan 4 alakohdan sovellettavuuteen edellisessä kysymyksessä tarkoitetussa oikeudenkäynnissä sellaisia vaatimuksen kiistämistä mitättömyyteen vetoamalla koskevia muotovaatimuksia, joiden vuoksi asetuksen
N:o 44/2001 22 artiklan 4 alakohtaa sovelletaan vain, jos patentin mitättömäksi julistamista koskeva kanne on jo nostettu asetuksen N:o 44/2001 22 artiklan 4 alakohdan mukaan toimivaltaisessa tuomioistuimessa tai se nostetaan kyseisen tuomioistuimen asettamassa määräajassa siten, että asiaa koskeva haaste on annettu tai annetaan tiedoksi patentin haltijalle, vai onko riittävää, että patentin mitättömyyteen vedotaan vaatimuksen kiistämiseksi, ja jos niin on, liittyykö kiistämisperusteen sisältöön sellaisia vaatimuksia, että kiistämiseen on oltava riittävät perusteet ja/tai ettei kiistämistä ole pidettävä oikeudenkäynnin väärinkäyttämisenä?

4) Jos kysymykseen 2 vastataan myöntävästi, onko tuomioistuin ensimmäisessä kysymyksessä tarkoitetussa oikeudenkäynnissä sen jälkeen, kun vaatimus on kiistetty vetoamalla patentin mitättömyyteen, edelleen toimivaltainen ratkaisemaan patentin loukkaamiseen perustuvat vaatimukset sillä seurauksella, että loukkausta koskevan asian käsittelyä on (kantajan pyytäessä) lykättävä, kunnes asetuksen [N:o 44/2001] 22 artiklan 4 alakohdan mukaan toimivaltainen tuomioistuin on ratkaissut, onko patentin kansallinen osa, johon asiassa vedotaan, pätevä, tai että vaatimus on hylättävä sen vuoksi, ettei asian ratkaisuun olennaisesti vaikuttavaan kiistämisperusteeseen voida ottaa kantaa, vai lakkaako tuomioistuimen toimivalta mitättömyyteen perustuvan kiistämisperusteen esittämisen jälkeen myös patentin loukkaamiseen perustuvien vaatimusten osalta?

5) Jos kysymykseen [2] vastataan myöntävästi, voiko kansallinen tuomioistuin katsoa olevansa asetuksen [N:o 44/2001] 31 artiklan nojalla toimivaltainen ratkaisemaan ulkomaiseen patenttiin perustuvan vaatimuksen väliaikaista toimenpidettä (kuten rajat ylittävä loukkauskielto) koskevan määräyksen antamisesta, kun vaatimusta vastustetaan väittämällä, että patentti, johon asiassa vedotaan, on mitätön, tai (mikäli katsottaisiin, ettei [kyseisen] asetuksen 22 artiklan 4 alakohdan

sovellettavuus vaikuta Rechtbank ['s-Gravenhagen] toimivaltaan ratkaista kysymys patentin loukkaamisesta) toimivaltainen antamaan ratkaisun kiistämisperusteesta, jonka mukaan ulkomainen patentti, johon asiassa vedotaan, on mitätön?

6) Jos kysymykseen [5] vastataan myöntävästi, millaisia tosiseikkoja tai olosuhteita edellytetään, jotta vaadittujen toimenpiteiden kohteen ja asian ratkaisevan sopimusvaltion tuomioistuimen alueellisen toimivallan välillä voidaan katsoa olevan olemassa asiassa [C-391/95,] Van Uden, [17.11.1998] annetun tuomion [(Kok., s. I-7091)] 40 kohdassa tarkoitettu todellinen liityntä?"

Ennakkoratkaisukysymysten tarkastelu

Ensimmäinen kysymys

17 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee ensimmäisellä kysymyksellään pääasiallisesti sitä, onko asetuksen N:o 44/2001 6 artiklan 1 alakohtaa tulkittava siten, että jos kahta tai useampaa yhtiötä vastaan, joiden kotipaikat ovat eri jäsenvaltioissa, ajetaan jonkin näistä jäsenvaltioista tuomioistuimessa kannetta, jossa kunkin yhtiön erikseen väitetään loukanneen eurooppapatentin, sellaisena kuin se on voimassa jossain muussa jäsenvaltiossa, samaa kansallista osaa ryhtymällä samaa tuotetta koskeviin yksinoikeuden piiriin kuuluviin toimiin, tällainen tilanne voi mainitussa säännöksessä tarkoitetulla tavalla johtaa keskenään ristiriitaisiin ratkaisuihin, jos kanteet käsitellään eri oikeudenkäynneissä.

18 Aluksi on muistutettava, että asetuksen N:o 44/2001 6 artiklan 1 alakohdassa säädetään, että vastaajaa vastaan voidaan nostaa kanne, jos asiassa on useampia vastaajia, siinä tuomioistuimessa, jonka alueella jollakin vastaajista on kotipaikka, edellyttäen, että kanteiden välillä on niin läheinen yhteys, että niiden käsitteleminen ja ratkaiseminen yhdessä on toivottavaa, jottei kanteiden käsitteleminen eri oikeudenkäynneissä johtaisi keskenään ristiriitaisiin ratkaisuihin.

19 Asetuksen N:o 44/2001 6 artiklan 1 alakohdan toimivaltasäännön kohteesta on todettava, että sillä vastataan asetuksen johdanto-osan 12 ja 15 perustelukappaleen mukaan tarpeeseen helpottaa hyvää lainkäyttöä, rajoittaa mahdollisimman paljon rinnakkaisten oikeudenkäyntien määrää ja välttää näin keskenään ristiriitaiset ratkaisut, jotka johtuisivat siitä, että kanteet on käsitelty eri oikeudenkäynneissä (ks. asia C-145/10, Painer, tuomio 1.12.2011, Kok., s. I-12533, 77 kohta).

20 Lisäksi kyseistä erityisen toimivallan sääntöä on tulkittava suhteessa yhtäältä asetuksen N:o 44/2001 johdanto-osan 11 perustelukappaleeseen, jonka mukaan tuomioistuimen toimivaltaa koskevien sääntöjen ennustettavuuden on oltava hyvä ja niiden on perustuttava periaatteeseen, jonka mukaan toimivaltainen tuomioistuin määräytyy pääsääntöisesti vastaajan kotipaikan perusteella, ja vastaajan kotipaikan tuomioistuin on aina toimivaltainen, lukuun ottamatta joitakin tarkoin rajattuja tapauksia, joissa riidan kohteen tai osapuolten sopimusvapauden vuoksi jokin muu liittymäperuste on oikeutettu (ks. asia C-98/06, Freeport, tuomio 11.10.2007, Kok., s. I-8319, 36 kohta).

21 Koska tällä erityisen toimivallan säännöllä poiketaan asetuksen N:o 44/2001 2 artiklassa vahvistetusta pääsäännön mukaisesta vastaajan kotipaikan tuomioistuimen toimivaltaisuudesta, sitä on toisaalta tulkittava suppeasti eikä sen voida tulkita koskevan muita kuin kyseisessä asetuksessa nimenomaisesti tarkoitettuja tilanteita (ks. em. asia Painer, tuomion 74 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

22 Samaa sääntöä ei myöskään voida sen soveltamiseksi tulkita siten, että se antaisi kantajalle mahdollisuuden nostaa kanteen useampia vastaajia vastaan vain, jotta toimivaltaa ei olisi sellaisen valtion tuomioistuimilla, jonka alueella jollakin näistä vastaajista on kotipaikka (ks. vastaavasti asia 189/87, Kalfelis, tuomio 27.9.1988, Kok., s. 5565, Kok. Ep. IX, s. 749, 8 ja 9 kohta; asia C-51/97, Réunion européenne ym., tuomio 27.10.1998, Kok., s. I-6511, 47 kohta ja em. asia Painer, tuomion 78 kohta).

23 Lisäksi unionin tuomioistuin on todennut, että kansallisen tuomioistuimen asiana on arvioida, liittyvätkö sen käsiteltäväksi saatetut kanteet toisiinsa eli onko vaaraa siitä, että kanteiden käsittely eri oikeudenkäynneissä johtaa keskenään ristiriitaisiin ratkaisuihin, ja tämän osalta sen asiana on ottaa huomioon kaikki asian kannalta tarpeelliset seikat (ks. em. asia Freeport, tuomion 41 kohta ja em. asia Painer, tuomion 83 kohta).

24 Unionin tuomioistuin on kuitenkin täsmentänyt tältä osin, että jotta voitaisiin katsoa, että on vaara siitä, että ratkaisut ovat asetuksen N:o 44/2001 6 artiklan 1 alakohdassa tarkoitetulla tavalla keskenään ristiriitaisia, on sen lisäksi, että riita-asioiden ratkaisut eroavat toisistaan, oltava niin, että ero liittyy samaan tosiseikastoon ja samaan oikeudelliseen tilanteeseen (ks. asia C-539/03, Roche Nederland ym., tuomio 13.7.2006, Kok., s. I-6535, 26 kohta; em. asia Freeport, tuomion 40 kohta ja em. asia Painer, tuomion 79 kohta).

25 Sen arvioimisesta, onko kyseessä sama tilanne, oikeuskäytännössä on todettu yhtäältä, ettei kyseessä voida katsoa olevan sama tosiseikasto silloin, kun vastaajat eivät ole samoja ja kun eri sopimusvaltioissa tehdyt loukkaukset, joihin niiden väitetään syyllistyneen, eivät ole samoja. Oikeuskäytännössä on katsottu toisaalta, että jos useissa eri sopimusvaltioiden tuomioistuimissa nostetaan kussakin näistä valtioista myönnetyn eurooppapatentin loukkausta koskeva kanne sellaisia vastaajia vastaan, joiden kotipaikka on näissä valtioissa, näiden valtioiden alueella tehdyiksi väitetyistä teoista, kyseessä ei voida katsoa olevan sama oikeudellinen tilanne (ks. em. asia Roche Nederland ym., tuomion 27 ja 31 kohta).

26 Eurooppapatenttia nimittäin koskee edelleen, kuten Münchenin yleissopimuksen 2 artiklan 2 kappaleesta ja 64 artiklan 1 kappaleesta käy selvästi ilmi, sen sopimusvaltion kansallinen sääntely, johon se on myönnetty. Niinpä eurooppapatentin loukkauksia käsitellään aina siinä jäsenvaltiossa voimassa olevan alaa koskevan kansallisen lainsäädännön mukaisesti, johon se on myönnetty, kuten Münchenin yleissopimuksen 64 artiklan 3 kappaleesta ilmenee (em. asia Roche Nederland ym., tuomion 29 ja 30 kohta).

27 Pääasiassa kyseessä olevan kaltaisen asian erityispiirteistä ilmenee, että mahdolliset erot asian ratkaisussa voivat liittyä samaan tosiseikastoon ja samaan oikeudelliseen tilanteeseen, joten ei ole poissuljettua, että kyseiset erot johtaisivat keskenään ristiriitaisiin ratkaisuihin, jos kanteet käsiteltäisiin eri oikeudenkäynneissä.

28 Kuten julkisasiamies korosti ratkaisuehdotuksensa 25 kohdassa, jos nimittäin asetuksen N:o 44/2001 6 artiklan 1 alakohtaa ei olisi sovellettava, kahden tuomioistuimen olisi kummankin tahollaan tutkittava väitetyt loukkaukset sellaisten erilaisten kansallisten lakien perusteella, joissa säädetään eurooppapatentin eri kansallisista osista, joita on väitetty loukatun. Niiden olisi esimerkiksi arvioitava soveltamalla samaa Suomen lakia, millainen vahinko eurooppapatentin suomalaiselle osalle aiheutuu siitä, että Honeywell-yhtiöt ovat pitäneet Suomen alueella kaupan samaa tuotetta, joka on valmistettu kyseistä patenttia loukkaamalla.

29 Kansallisen tuomioistuimen tehtävänä on arvioidakseen pääasiassa kyseessä olevan kaltaisessa tilanteessa, liittyvätkö sen käsiteltäviksi saatetut eri kanteet toisiinsa ja onko siis vaaraa siitä, että kanteiden käsittely eri oikeudenkäynneissä johtaisi keskenään ristiriitaisiin ratkaisuihin, ottaa erityisesti huomioon yhtäältä se, että pääasian kunkin vastaajan erikseen väitetään syyllistyneen samoihin tuotteisiin kohdistuviin samoihin patentinloukkauksiin, ja toisaalta se, että tällaiset loukkaukset on tehty samoissa jäsenvaltioissa, joten ne vahingoittavat kyseessä olevan eurooppapatentin samoja kansallisia osia.

30 Ensimmäiseen kysymykseen on vastattava edellä esitetyn perusteella, että asetuksen N:o 44/2001 6 artiklan 1 alakohtaa on tulkittava siten, että jos kahta tai useampaa yhtiötä vastaan, joiden kotipaikat ovat eri jäsenvaltioissa, ajetaan jonkin näistä jäsenvaltioista tuomioistuimessa kannetta, jossa kunkin yhtiön erikseen väitetään loukanneen eurooppapatentin, sellaisena kuin se on

voimassa jossain muussa jäsenvaltiossa, samaa kansallista osaa ryhtymällä samaa tuotetta koskeviin yksinoikeuden piiriin kuuluviin toimiin, tällainen tilanne voi mainitussa säännöksessä tarkoitetulla tavalla johtaa keskenään ristiriitaisiin ratkaisuihin, jos kanteet käsitellään eri oikeudenkäynneissä. Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen asiana on arvioida, onko kyse tällaisesta vaarasta, ottamalla huomioon kaikki asian kannalta merkitykselliset seikat.

Toinen kysymys

31 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee toisella kysymyksellään sitä, onko asetuksen N:o 44/2001 22 artiklan 4 alakohtaa sovellettava oikeudenkäynnissä, jolla pyritään saamaan ulkomaisen patentin perusteella väliaikainen toimenpide, kuten väliaikainen rajat ylittävä loukkauskielto, jos pääasian vastaajat vetoavat vaatimusta vastustaessaan siihen, että patentti, johon asiassa vedotaan, on mitätön, kun otetaan huomioon, ettei tuomioistuin ratkaise tällaisessa tapauksessa lopullisesti kysymystä patentin, johon asiassa vedotaan, pätevyydestä vaan arvioi, miten tämä kysymys ratkaistaisiin kyseisen asetuksen 22 artiklan 4 alakohdan mukaan toimivaltaisessa tuomioistuimessa, ja että haettu loukkauskieltoa koskeva väliaikainen toimenpide on evättävä, jos tuomioistuin katsoo, että asiassa on olemassa perusteltu ja huomattava mahdollisuus, että patentti, johon asiassa vedotaan, julistetaan toimivaltaisessa tuomioistuimessa mitättömäksi.

32 Ennakkoratkaisukysymyksen ja ennakkoratkaisupyynnön sanamuodostakin jo ilmenee, että pääasian keskeinen kysymys koskee oikeudenkäyntiä, jossa vaaditaan väliaikaisen toimenpiteen määräämistä, johon sovelletaan asetuksen N:o 44/2001 31 artiklassa säädettyä toimivaltasääntöä.

33 Esitetyllä kysymyksellä on siis ymmärrettävä tiedusteltavan pääasiallisesti sitä, onko asetuksen N:o 44/2001 22 artiklan 4 alakohtaa tulkittava siten, että se on pääasiassa kyseessä olevien kaltaisissa olosuhteissa esteenä kyseisen asetuksen 31 artiklan soveltamiselle.

34 Tässä yhteydessä on todettava, että asetuksen N:o 44/2001 31 artiklan mukaan jäsenvaltion tuomioistuin voi lausua väliaikaista toimenpidettä tai turvaamistoimea koskevasta vaatimuksesta myös silloin, kun toisen jäsenvaltion tuomioistuin on kyseisen asetuksen mukaan toimivaltainen tutkimaan pääasian.

35 Lisäksi asetuksessa N:o 44/2001 säädetään, kuten sen 22 artiklan 4 alakohdasta ilmenee, yksinomaista toimivaltaa koskevasta säännöstä, jonka mukaan asiassa, joka koskee patentin merkitsemistä rekisteriin tai patentin pätevyyttä, yksinomainen toimivalta on sen jäsenvaltion tuomioistuimilla, missä tallettamista tai rekisteröintiä on pyydetty tai tallettaminen tai rekisteröinti on tapahtunut tai missä se yhteisön säädöksen tai kansainvälisen sopimuksen määräysten mukaan katsotaan tapahtuneeksi.

36 Asetuksen N:o 44/2001 22 artiklan 4 alakohdan ja 31 artiklan sanamuodoista on ensinnäkin huomattava, että näiden säännösten tarkoituksena on säännellä eri tilanteita ja niillä kummallakin on eri soveltamisala. Niinpä 22 artiklan 4 alakohdan tarkoituksena on säätää toimivallasta ratkaista pääasia tarkkaan rajattua alaa koskevissa asioissa, kun taas 31 artiklaa on tarkoitus soveltaa riippumatta pääasian tutkimista koskevasta toimivallasta.

37 Mainituissa säännöksissä ei myöskään viitata toinen toisiinsa.

38 Asetuksen N:o 44/2001 rakenteesta on korostettava seuraavaksi, että kyseiset säännökset sisältyvät asetuksen N:o 44/2001 II lukuun, jonka otsikko on ”Toimivalta”, ja ne ovat ”erityissäännöksiä” suhteessa ”yleisiin säännöksiin”, jotka kuuluvat saman luvun 1 jaksoon.

39 Mikään ei sitä vastoin osoita, että toista kyseessä olevista säännöksistä voitaisiin pitää yleisenä tai erityisenä suhteessa toiseen. Ne nimittäin kuuluvat saman II luvun kahteen eri jaksoon eli 6 ja 10 jaksoon.

40 Tästä seuraa, että asetuksen N:o 44/2001 31 artiklalla on itsenäinen soveltamisala suhteessa asetuksen 22 artiklan 4 alakohdan soveltamisalaan. Kuten tämän tuomion 34 kohdassa todettiin, 31 artiklaa nimittäin sovelletaan silloin, kun muun tuomioistuimen kuin sen, joka on toimivaltainen tutkimaan pääasian, käsiteltäväksi saatetaan vaatimus väliaikaisista toimenpiteistä tai turvaamistoimista, joten 22 artiklan 4 alakohtaa, joka koskee toimivaltaa tutkia pääasia, ei lähtökohtaisesti voida tulkita siten, että sillä voitaisiin poiketa mainitusta 31 artiklasta ja siis syrjäyttää tämän artiklan soveltaminen.

41 On kuitenkin tutkittava, johtaako tulkinta, jonka unionin tuomioistuin on antanut Brysselin yleissopimuksen 16 artiklan 4 kohdasta, eri päätelmään.

42 On nimittäin muistutettava, että siltä osin kuin asetuksella N:o 44/2001 korvataan nykyisin jäsenvaltioiden välisissä suhteissa Brysselin yleissopimus, unionin tuomioistuimen tämän yleissopimuksen määräyksistä antama tulkinta pätee myös tämän asetuksen säännösten osalta, mikäli kyseisten määräysten ja säännösten voidaan katsoa vastaavan toisiaan (ks. mm. asia C-189/08, Zuid-Chemie, tuomio 16.7.2009, Kok., s. I-6917, 18 kohta; asia C-292/08, German Graphics Graphische Maschinen, tuomio 10.9.2009, Kok., s. I-8421, 27 kohta ja asia C-406/09, Realchemie Nederland, tuomio 18.10.2011, Kok., s. I-9773, 38 kohta).

43 Asetuksen N:o 44/2001 22 artiklan 4 alakohta, joka on merkityksellinen nyt käsiteltävän kysymyksen tutkimisessa, heijastelee samaa systematiikkaa kuin Brysselin yleissopimuksen 16 artiklan 4 kohta, ja lisäksi sen sanamuoto on lähes sama. Tätä vastaavuutta silmällä pitäen on kyseisen asetuksen johdanto-osan 19 perustelukappaleen mukaisesti varmistettava jatkuvuus niiden tulkinnassa (ks. analogisesti asia C-167/08, Draka NK Cables ym., tuomio 23.4.2009, Kok., s. I-3477, 20 kohta; asia C-180/06, Ilsinger, tuomio 14.5.2009, Kok., s. I-3961, 58 kohta ja em. asia Zuid-Chemie, tuomion 19 kohta).

44 Tässä yhteydessä on huomattava, että yhteisöjen tuomioistuin tulkitsi asiassa C-4/03, GAT, 13.7.2006 antamansa tuomion (Kok., s. I-6509) 24 kohdassa Brysselin yleissopimuksen 16 artiklan 4 kohtaa laajasti sen tehokkaan vaikutuksen varmistamiseksi. Se nimittäin totesi, että kun otetaan huomioon kyseisen määräyksen asema mainitun yleissopimuksen järjestelmässä ja sen tarkoitus, kyseisen määräyksen toimivaltasäännöt ovat luonteeltaan yksinomaisia ja pakottavia ja ne sitovat erityisesti sekä yksityisiä että tuomioistuinta.

45 Yhteisöjen tuomioistuin katsoi lisäksi, että Brysselin yleissopimuksen 16 artiklan 4 kohdan mukaista yksinomaista toimivaltaa on sovellettava riippumatta siitä menettelystä, jossa patentin pätevyys riitautetaan, riitautettiinpa se kanneteitse tai oikeudenkäyntiväitteellä, oikeudenkäynnin vireillepanon yhteydessä tai sen myöhemmässä vaiheessa (ks. em. asia GAT, tuomion 25 kohta).

46 Yhteisöjen tuomioistuin täsmensi vielä, että jos Brysselin yleissopimuksen järjestelmässä hyväksyttäisiin ratkaisut, joissa muut kuin patentin myöntäneen valtion tuomioistuimet lausuisivat liitännäisesti tämän patentin pätevyydestä, tämä lisäisi keskenään ristiriitaisten ratkaisujen vaaraa, jota yleissopimuksella nimenomaan pyritään välttämään (ks. em. asia GAT, tuomion 29 kohta).

47 Kun otetaan huomioon yhteisöjen tuomioistuimen antama Brysselin yleissopimuksen 16 artiklan 4 kohdan laaja tulkinta, ratkaisujen keskinäisten ristiriitaisuuksien vaarat, joita mainitulla määräyksellä on tarkoitus välttää, ja tämän tuomion 43 kohdassa todettu asetuksen N:o 44/2001 22 artiklan 4 alakohdan sisällön ja Brysselin yleissopimuksen 16 artiklan 4 kohdan sisällön keskinäinen vastaavuus, on katsottava, että edellä tämän tuomion 44 kohdassa mainittu asetuksen N:o 44/2001 22 artiklan 4 alakohdan erityinen sitovuus voi vaikuttaa asetuksen N:o 44/2001 25 artiklassa, jossa viitataan nimenomaisesti asetuksen 22 artiklaan, säädetyn toimivaltasäännön ja muiden erityisesti asetuksen 31 artiklassa säädetyn kaltaisten toimivaltasääntöjen soveltamiseen.

48 On siis kysyttävä, vaikuttaako asetuksen N:o 44/2001 22 artiklan 4 alakohdan, sellaisena kuin unionin tuomioistuin on sitä tulkinnut, erityinen soveltamisala asetuksen 31 artiklan soveltamiseen pääasiassa kyseessä olevan kaltaisessa tilanteessa, joka koskee patentinloukkauskannetta, jonka yhteydessä on eurooppapatentin mitättömyyteen vetoamalla vastustettu rajat ylittävää loukkauskieltoa koskevan väliaikaisen toimenpiteen määräämistä.

49 Tästä on huomattava, että ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen mukaan tuomioistuin, jonka käsiteltäväksi on saatettu liitännäisvaatimus, ei ratkaise lopullisesti kysymystä patentin, johon asiassa vedotaan, pätevyydestä vaan arvioi, miten tämä kysymys ratkaistaisiin asetuksen N:o 44/2001 22 artiklan 4 alakohdan mukaan toimivaltaisessa tuomioistuimessa, ja sen on evättävä haettu väliaikainen toimenpide, jos se katsoo, että asiassa on olemassa perusteltu ja huomattava mahdollisuus, että patentti, johon asiassa vedotaan, julistetaan toimivaltaisessa tuomioistuimessa mitättömäksi.

50 Näin ollen tämän tuomion 47 kohdassa mainittua ratkaisujen keskinäisten ristiriitaisuuksien vaaraa ei ole silloin, kun liitännäisvaatimuksen käsittelevän tuomioistuimen antama väliaikainen ratkaisu ei vaikuta mitenkään ratkaisuun, joka annetaan pääasiasta asetuksen N:o 44/2001 22 artiklan 4 alakohdan mukaan toimivaltaisessa tuomioistuimessa. Niinpä syyt, joiden perusteella unionin tuomioistuin on tulkinnut asetuksen N:o 44/2001 22 artiklan 4 alakohdassa säädettyä toimivaltaa laajasti, eivät edellytä, että pääasiassa kyseessä olevan kaltaisessa tapauksessa jätettäisiin soveltamatta kyseisen asetuksen 31 artiklaa.

51 Toiseen kysymykseen on vastattava kaiken edellä esitetyn perusteella, että asetuksen N:o 44/2001 22 artiklan 4 alakohtaa on tulkittava siten, ettei se ole pääasiassa kyseessä olevan kaltaisissa olosuhteissa esteenä mainitun asetuksen 31 artiklan soveltamiselle.

Kolmas, neljäs, viides ja kuudes kysymys

52 Kun toiseen kysymykseen annettava vastaus otetaan huomioon, kolmanteen, neljänteen, viidenteen ja kuudenteen kysymykseen ei ole vastattava.

Oikeudenkäyntikulut

53 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (kolmas jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

1) Tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeuden alalla 22.12.2000 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 44/2001 6 artiklan 1 alakohtaa on tulkittava siten, että jos kahta tai useampaa yhtiötä vastaan, joiden kotipaikat ovat eri jäsenvaltioissa, ajetaan jonkin näistä jäsenvaltioista tuomioistuimessa kannetta, jossa kunkin yhtiön erikseen väitetään loukanneen eurooppapatentin, sellaisena kuin se on voimassa jossain muussa jäsenvaltiossa, samaa kansallista osaa ryhtymällä samaa tuotetta koskeviin yksinoikeuden piiriin kuuluviin toimiin, tällainen tilanne voi mainitussa säännöksessä tarkoitetulla tavalla johtaa keskenään ristiriitaisiin ratkaisuihin, jos kanteet käsitellään eri oikeudenkäynneissä. Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen asiana on arvioida, onko kyse tällaisesta vaarasta, ottamalla huomioon kaikki asian kannalta merkitykselliset seikat.

2) Asetuksen N:o 44/2001 22 artiklan 4 alakohtaa on tulkittava siten, ettei se ole pääasiassa kyseessä olevan kaltaisissa olosuhteissa esteenä mainitun asetuksen 31 artiklan soveltamiselle.

Allekirjoitukset